

II

Uzdevums

Nopurinājies savu pārdomu tīmekļus un izgājis no liepu paēnas tuksneša saules piekveldētajā akmens pilsētā, Tago lēnām soļoja uz Virsbibliotekāra pils pusi. Viņam nācās pārvarēt vairākus simtus pakāpienu, šķērsot laukumus un iet cauri krēslainām galerijām.

Uzrādījis sekretāram pavēli, Tago apsēdās uz vienkārša koka sola uzgaidāmajā telpā. Šurpu turpu šaudījās visādi ierēdņi, augstmaņi un zemākas kārtas bibliotekāri un strādnieki. Daži sašutuši strīdējās, cits savam sarunbiedram kaut ko tvīksmīgi klāstīja, bet Tago nespēja ieklausīties šai murdoņā, lai no tās izšķirtu sev ko saprotamu un interesantu, – viņš bija satraukts, un nezināmā gaidas bija pārņēmušas prātu. Uzdevums! Kāds tas būs? Noteikti neparasts. Kopš Tago bija parādījis savus talantus, parastus uzdevumus viņam vairs nedeva; parastajiem uzdevumiem pietika ar parastajiem rakstu vācējiem. Tādēļ arī varēja pagaidīt, ja vien tā gaidīšana nebūtu tik garlaicīga, turklāt ar aizliegumu doties ārā no pilsētas. Tago, jau neskaitāmo reizi nopūties, pie sevis nomurmināja:

– Ek, lai būtu kā būdams, ka tik tieku uz ceļa. Apnicis kvernēt aiz mūriem...

Pils torņa pulkstenis nozvanīja pilnu stundu, un kāds kalpotājs aicināja Tago doties Virsbibliotekāra pieņemamajā zālē. Tikko tur iegājis, rakstu vācējs nevarēja nepamanīt, ka šoreiz aiz garā galda pa labi no Virsbibliotekāra sēdēja visi

divpadsmit bibliotekāru padomes locekļi, gar zāles sienām – rakstu krātuves ordeņa vadība un vairāki augstmaņi; šie cilvēki nemēdza piedalīties uzdevumu piešķiršanas reizēs. Tos viņš saņēma kādā no bibliotēkas telpām vienkāršā sarunā, un ne vienmēr tas bija Virsbibliotekārs Teo, kurš tos pavēstīja. Šoreiz Tago cauri savai ikdienišķajai drosmei sajuta tādas kā nelielas baiļu trīsas pārskrienam pār muguru; šī kompānija vairāk atgādināja tiesu. Rakstvedis-sekretārs piecēlās kājās un jautāja:

– Vai rakstu vācējs Tagoberts Dazdranagons Temudžins Jānis Pāvils Bartalomejs di Ego ieradies?

Tago sarāvās, dzirdot savu pilno vārdu, kas viņam rie-bās. Diemžēl neko nevarēja darīt. Viņa pirmais audzinātājs, kuram bija arī pienākums jaunatvestajiem zēniem dot vār-dus, bija pārliecināts rakstu krātuves vēstures fanātiķis un mēdza salikt saviem audzēkņiem tādus vārdus, ka Tago garā virkne bija tikai tāds bērnu šļupsts pret to, kas bija atgadījies citiem šī audzinātāja upuriem. Tago vēl atcerējās vārdu, kas viņam tika dots pēc piedzimšanas un lietots, līdz ordenis viņu nolaupīja, – tulkojums impērijas valodā varētu skanēt līdzīgi kā “straujais briedis, kurš skrien pa zaļaino pļavu drosmīgo sirdspukstu nerimstošajā ritmā”. Protams, cilts dialektā šis vārds izrunāts skanēja tikpat īsi, cik veikls bija tajā nosauktais dzīvnieks. Tago to bija atkārtojis pie sevis dienu no dienas un, tikko iemācījies rakstīt, ieskrāpēja savas jostas iekšpusē, lai nekad neaizmirstu.

Attāpies no šīm acumirkļīgajām atmiņām, Tago izslējās un savā dobjajā balsī atbildēja:

– Jā, jūsu priekšā viņš pats.

Reglaments un etiķete prasīja atkārtot pilno vārdu, bet no tā Tago veiksmīgi izvairījās jau gadus piecpadsmit. Sekretārs turpināja:

– Jūs esat aicināts lielās kōppadomes priekšā, lai saņemtu uzdevumu. Lielā kōppadome ir sasaukta, jo uzdevums, kurš

tiks jums uzticēts, būs īpašs un pārāk nozīmīgs, lai to piešķirtu vienkāršotajā procedūrā. Notiks protokolos paredzētais ceremoniālais uzdevuma nodošanas process. Tā juridisko pusi uzraudzīs pieaicinātie speciālisti no kompetentām organizācijām, kuras līdzsvaroti spēj izvērtēt personāla atbilstību dotā uzdevuma atbildības un komplicētības pakāpei.

Sekretārs arī agrāk bija zināms kā pagalam nepārspējams muldoņa, kuram vienmēr patika paspīdēt ar jaunvārdiem, svešvārdiem un sarežģītiem jēdzieniem. To visu viņš tik veiksmīgi centās iepīt savā runā, tā ka brīžiem pat šķita: viņš laikam kaut ko no tā visa pat saprot. Daudzus varbūt varēja tā piemānīt, bet ne Tago. Viņš zibenīgi pirms šo vārdu apjēgšanas nolobīja no tiem lieko čaulu. Tātad uzdevums būs sevišķi īpašs, un tas bija pats galvenais. Pat ne tas – galvenais, ka uzdevums būs. Sekretārs turpināja vervelēt, bet Tago vairs neklausījās līdz brīdim, kad notika kas negaidīts.

– Aizver muti, apriebusies tava gvelšana! Runā un runā, tikai neko pateikt nevar! Nebūtu no tevis jēgas tad, kad tu nerunā, es tūlīt pat liktu nocirst tev galvu.

Ar šādu rupjību sekretāru pārtraukt uzdrīkstējās tikai viens cilvēks – pats Virsbibliotekārs Teo, muldēšanas nogurdināts, nebija noturējies. Tago pasmīnēja: ne tikai viņš viens apzinās, ka sekretārs runā vairāk nekā saprot. Teo pievērsās rakstu vācējam.

– Nu tad tā, Tagobert Dazdranagon! Cik zinu, tu neesi pakļāviens noteikumiem un vairākas reizes atstāji pilsētu uzdevumu starplaikā, par ko esi pelnījis sodu.

Tago nodrebēja. Tātad tomēr šī ir tiesa. Bet kāpēc sekretārs piesauca tikai uzdevumu, neminot neko par tiesu? Kā uzminējis Tago domas, Virsbibliotekārs turpināja:

– Šī nav tiesa, un tu netiksi sodīts vai – precīzāk izsakoties – netiksi sodīts ierastajā izpratnē. Par tavu pārkāpumu tapa zināms, jo es pats biju vienā no tevis vestajām karavānām. Man bija jānokļūst līdz impērijas galvaspilsētai, neviena

nepamanītam, un tas, visticamāk, neizdotos, ja karavānu nevadītu tu. Jāatzīst, ka tu meistarīgi, lai gan gaužām aizdomīgi ātri tiki galā gan ar tuksnesi, gan grūti iznīdējamo laupītāju bandu un citām briesmām. Tas nedaudz mikstina tavu vainu. Tev tiks dots uzdevums, kuru pildot, iespējams, liksies, ka labāk tu būtu saņēmis sodu. Starp citu, sods pirms diviem gadiem tika stipri palielināts. Rakstvedi, kāds ir sods?

– Visu līmeņu, pakāpju un kārtu rakstu vācējiem par atkārtotu pilsētas atstāšanu uzdevumu starplaikos sods ir visa īpašuma konfiskācija un darbs torņa pakājē pie smilšu racējiem piecu gadu garumā...

– Un, kā zināms, piecus gadus šajā darbā iztur vien retais, – sekretāru pārtrauca Virsbibliotekārs un, acis smīnīgi samiedzis, lūkojās uz rakstu vācēju kā uz palaidnībās pieķertu pusaudzi.

Tago šausmās nodrebinājās – viņš šo soda palielināšanu bija palaidis garām un, kad gāja tuksnesī, pārkāpjot noteikumus, rēķinājās vien ar palielu naudassodu un bargu nosodījumu. Pieci gadi, rokot smiltis? Varbūt kādu gadu viņš izturētu, bet pēc tam viņa kauli balotu tuksnesī blakus daudzu simtu vergu kauliem un virs daudzu desmitu tūkstošu vergu ģindeņiem. Tomēr Tago neticēja, ka šāds palielinātais soda mērs tiks kādam piemērots un vismazāk jau nu viņam, – rakstu vācēji bija pārāk vērtīgi un vajadzīgi Lite-
rai, lai tos ar vieglu roku dzītu tuksnesī pārvietot smiltis.

– Tāpēc pēc mana augstākā un neapstrīdamā lēmuma tev tiek piedoti pārkāpumi un tiek uzticēts uzdevums. Pēc tā, cik noprotams, tu ilgojies jau sen.

Tago neapzināti palocīja galvu.

– Bet, vai tu ilgojies pēc TĀDA uzdevuma, vēl nav zināms. Koppadomes vecākais, izklāsti uzdevumu!

Soda nobiedētais, bet nedaudz jau mieru atguvušais rakstu vācējs saspringa. Kas nu būs? Kāds būs šis uzdevums, kurš, pēc Teo vārdiem, varētu būt draņķīgāks par pieciem smilšu rakšanas

gadiem? Piecēlās divpadsmit bibliotekāru koppadomes vecākais un, cienīgi noklepojies, sāka savu stāstu, kurā klausoties Tago apstulba arvien vairāk. Jau sākums bija pilnīgi neierasts šai vietai, kurā sapulcējusies koppadome, kas zināja visu.

– Mēs nezinām, kurp tev jādodas, un mēs nezinām, kā izskatās tas, kas tev jāatnes. Mēs zinām tikai to, ka tas, iespējams, pastāv un tam ir milzīga vērtība. Jau vairākus gadu simteņus klīst leģendas par kādu zemi, kuras valdnieku īpašumā ir apbrīnojams informācijas avots. Tas tiek dēvēts arī par grāmatu, bet, pēc ziņām spriežot, tā nevarētu būt vienkārša grāmata. Šis informācijas avots nodrošina savus īpašniekus ar nepārspējamu veiksmi un labklājību, tas it kā pasakot priekšā darāmo, un, tam paklausot, panākumi ir garantēti. Gadu simteņiem ilgi Literas Lielās rakstu krātuves bibliotekāru koppadome ir pētījusi šīs leģendas. Izrādās – ir tikai viena leģenda vairākās versijās. Neviens vēl nav sūtīts meklēt šo maģisko grāmatu, jo nav bijis, kurp sūtīt un ko sūtīt. Daudzu gadsimtu laikā tu, Tagobert, esi pirmais rakstu vācējs, kurš to spētu paveikt, un tāpēc mēs tev dodam šo uzdevumu. Tas ir šāds – dodies ceļā un atrodi dievišķo informācijas avotu, iegūsti to jebkuriem līdzekļiem un atgādā šurp!

Tago jutās kā ar mietu pa pieri dabūjis. Padome gaidīja, ko viņš teiks, bet Tago grozīja galvu, mēģinādams aptvert sacītā jēgu, līdz beidzot izsaucās:

– Kurp man ir jādodas? Virzienu pasakiet! Vismaz debespusi!

Padomes vecākais skaļi nopūtās un klusējot nodūra acis. Atbildēja Virsbibliotekārs, un viņa balsī tikko jaušama ieskaņējās nekad agrāk nedzirdēta nedrošības nots:

– Nevaram. Virziena nav. Tev ir jādodas un jāmeklē, jāatrod un jāatnes, citas izejas nav. Tev ir izvēle – ceļš vai pieci gadi torņa pakājē.

Tago saprata, ka pieci smilšu rakšanas gadi ir tikai bubulis, ar kuru viņu piespiest pieņemt uzdevumu.

– Ceļš! Protams, mana izvēle ir ceļš. Ceļš un tikai ceļš, došos un pēc labākās sirdsapziņas veikšu uzdevumu.

Teo atviegloti pasmaidīja.

– Es ne mirkli par to nešaubījos. Pēc sēdes ej kopā ar koppadomes vecāko uz viņa darba kabinetu, tur tev paskaidros ko vairāk. Bet neceri pārāk daudz – tu uzzināsi tikai to, kas mums vēl ir zināms, un tas ir maz, ļoti maz.

Sākās zvēresta nodošanas ceremonija.

– Tev, Tagobert Dazdranagon, tiek dots uzdevums doties uz tālu, nezināmu zemi un no tās atnest uz Literas rakstu krātuvi teiksmainu, maģisku informācijas avotu. Vai zvēri pildīt šo uzdevumu pēc labākās sirdsapziņas, sekojot ieaudzinātajai pienākuma apziņai un neapšaubot mūsu un savu taisnību šī uzdevuma izpildē?

– Zvērul!

– Vai zvēri neizvairīties no briesmām un grūtībām, pildot uzdevumu, nemeklēt ceļus prom no Literas un uzdevuma, nesadarboties ar ienaidnieku, nenodot savu pārlicību un vienmēr atcerēties tev parādīto uzticību?

– Zvērul!

Tago piegāja pie galda, kur viņam tika ar dunci iešņāpts kreisajā rokā. Ar asinīs pamērcētu spalvu viņš parakstījās uz pergamenta loksnes zem uzdevuma izklāsta un zvēresta teksta. Blakus svaigajam griezumiem rindojās vēl četras līdzīgas rētas, kuras bija iegūtas divdesmit gadu laikā, starp parastajiem uzdevumiem tādās pašās ceremonijās saņemot pavēles doties nopietnākos un bīstamākos klejojumos, lai atnestu prasīto. Vienmēr šie ceļojumi bija vainagojušies ar panākumiem.

Ceremonija likās beigusies, un Tago jau domāja, ka tūlīt tiks atlaists, lai varētu doties pie padomes vecākā, bet – nē. Piecēlās lielinkvizitors.

– Termiņš! – lielinkvizitors nokliedza šo vārdu, un Tago sarauca pieri. Viņš zināja, ko tas nozīmē. Atbildīgiem uzdevumiem bija noteikts termiņš, un tas arī nozīmēja sodu par

aizkavēšanos. To gan Tago vēl nebija piedzīvojis, viņš bija saņēmis prēmijas par ātri un laikā paveiktajiem uzdevumiem.

– Termiņš šai misijai ir seši gadi, seši mēneši un sešas dienas. Pēc tik ilga laika mēs šajā telpā tevi gaidīsim. Ja neiekļausies laikā, tad visiem impērijas un aizrobežu galvu medniekiem tiks dota pavēle tevi atvest dzīvu vai mirušu – un tev tikai atliks lūgt nāvi, lai tevi atvestu mirušu. Ja atgriezīsies agrāk, tad par katru mēnesi, kas būs palicis līdz termiņa beigām, tu saņemsi tūkstoti zelta gabalu.

Kaut ko tik skarbu Tago vēl nebija dzirdējis. Laikam jau meklētais bija pārāk svarīgs un impērijai vajadzīgs, ja reiz tika uzlikti tik drakoniski noteikumi. “Seši gadi ir gana ilgs laiks, gan es tikšu galā,” nodomāja Tago un uzreiz saprata šīs pašpārliecinātības bezjēdzību. Viņš taču nezināja pat debespusi, kurp jādodas.

Virsbibliotekārs pamāja sekretāram, tas pasludināja sēdi par slēgtu, un Tago varēja kopā ar koppadomes vecāko iet uz viņa kabinetu. Gājiens ilga ceturtdaļstundu, un visu tā laiku viņi nepārmija ne vārda. Tago prātoja par uzdevumu, droši vien arī padomes vecākais domāja par to pašu. Ne jau pirmo reizi Tago bija vizītē pie vecākā. Bez uzaicinājuma apsēdies viesu krēslā pie milzīgā, ar papīriem nokrautā rakstāmgalda, viņš vēroja kabineta saimnieku. Vecākais nolika Tago priekšā viņa krūku un kausu, tad sāka pārcilāt papīrus uz galda. Tago pavīpsnāja: tā tikai tāda muļķīga izrādīšanās, jo šis uzdevums droši vien ir vecākā prātu nodarbinājis tik ļoti, ka meklētais noteikti atrodas tepat acu priekšā. Tā arī bija – it kā atradis meklēto, vecākais pasniedza to Tago. Rakstu vācējs ar zinātāja aci uzreiz novērtēja dokumentu: tas nebija vecs, tepat vien pārrakstīts ne vairāk kā pirms desmit gadiem. Vecākais saprata šo skatienu.

– Tas nav oriģināls. Oriģināla nav. Šeit ir apkopotas visas dzirdētās versijas par meklējamo informācijas avotu, tāpēc nebrīnies par slīprakstā pierakstītajiem šķietami bezjēdzīgajiem vārdiem – tās ir manis piedāvātās variācijas.

Vecākais apsēdās savā krēslā un, ielējis kausā vīnu, aizkūpināja pīpi. Tago nekautrējās darīt to pašu un, ērti iekārtojies, sāka lasīt.

Pēc ilgiem un grūtību pilniem klejojumiem, *pārgājieniem, jūras braucieniem* es, *mēs*, nonācām svešā valstī, *zemē, salā, pussalā*. Tur valdīja karalis, *priesteris, prezidents, tauta* un visi dzīvoja labklājībā, *laimē, saskaņā, apmierinātībā*. Savas tīkamās pastāvēšanas noslēpumu viņi neslēpa: tā bija zelta grāmata, *māla plāksne, koka dēlis, informācijas avots, kristāla bumba, papirusa rullis, kristāls*. Ieskatīties tajā man, *mums* neizdevās, bet tā ietekme bija redzama visā pārvaldītajā zemē. Es, *mēs* devāmies prom, lai pavēstītu par šo atklājumu savam valdniekam. Lai nonāktu šai vietā, ir jādodas uz Miloradas kalniem, *Atehas jūru, Daubmanas pilsētu* un no turienes jāiet ziemeļu, *dienvidu, rietumu, austrumu* virzienā. Pēc gada, *diviem gadiem, pieciem gadiem, divsimt dienām, mūža nogalē* tiks sasniegts kalns, *jūra, pilsēta, ciems, apmetne*, kur vietējie iedzīvotāji zinās pastāstīt tālāko ceļu.

Lasāmā tiešām nebija daudz, bet Tago prātu tas satrauca tik ļoti, ka pabeidzis viņš izdzēra vīna kausu vienā paņēmienā un, brīdi kūpinājis pīpi, iejautājās:

– Kas tas ir?

Vecākais skumji pasmaidīja un, piepildījis Tago kausu, atbildēja:

– Tas ir viss. Viss, kas mums ir. Tu vari dabūt norakstu, ja gribi.

– Norakstu? Kāda jēga, te taču nav pateikts nekas. Spriežot pēc šī apraksta, es varu iet jebkurā virzienā un neatrast neko. Patiesi nekas vairāk nav zināms?